

AKTUALITĀTES DARBA AIZSARDZĪBAS JOMĀ

LBAS konference – 28.04.2010

VALSTS DARBA INSPEKCIJA

- **Valsts politika darba aizsardzības jomā, tās īstenošanas rezultāti**
- **Darba aizsardzības situācijas analīze (statistika un VDI dati)**
- **VDI aktualitātes un darbības rezultāti**
- **Aktualitātes darba aizsardzības likumdošanā**

DA jomas attīstības pamatnostādnes 2008-2013

Mērķis – Letālo nelaimes gadījumu darbā skaita samazināšana par 30%

DA jomas attīstības programma 2008-2010

Uzdevumi:

1. NG darbā riska samazināšana un labāka DA n.a. ieviešana praksē;
2. DA politikas plānošanas, izstrādes un monitoringa efektīvizēšana;
3. „Preventīvās kultūras” iedzīvināšana sabiedrībā un uzņēmumos;
4. DA speciālistu kompetences un kvalifikācijas līmeņa paaugstināšana;
5. Strādājošo drošības un veselības aizsardzības darbā labāka tiesiskā regulējuma nodrošināšana.

1. NG darbā riska samazināšana un labāka DA n.a. ieviešana praksē

1.1. VDI kapacitātes stiprināšana un darbības efektivitātes paaugstināšana:

- ES SF projektu īstenošana VDI kapacitātes paaugstināšanai;
- VDI darbības orientācija uz bīstamo nozaru uzņēmumu apsekojumiem un tematisko pārbaužu (inspicēšanas kampaņu) īstenošanu
- Veiktas izmaiņas normatīvajos aktos, lai atslogotu VDI no neraksturīgām funkcijām.
- Uzsākts ERAF projekts VDI IS pilnveidošanai un e-pakalpojumu ieviešanai.

UZDEVUMS IZPILDĪTS!

1. NG darbā riska samazināšana un labāka DA n.a. ieviešana praksē

1.2. Ekonomisko stimulu un valsts atbalsta nodrošināšana darba devējiem:

- Prakses standartu ieviešana aizkavējusies (nelabvēlīgs Saeimas komisijas lēmums). Tiks meklēti citi risinājumi.
- LDDK īstenotā ESF projekta ietvaros sagatavots “Jaunā komersanta paketes” projekts, uzsākta elektroniskās darba vides risku novērtēšanas sistēmas izstrāde, veikta 23 624 darba vietu bezmaksas riska novērtēšana, sastādīti pasākumu plāni un veikta nodarbināto apmācība.

UZDEVUMS IZPILDĪTS DAĻĒJI

1.3. DA tiesību aktu uzlabošana, t.sk. samazinot administratīvo slogu darba devējiem:

- Veikti grozījumi visos plānotajos tiesību aktos – MK 219 (OVP), MK 950 (NG), groz.372 (IAL), groz.99 (KV)

UZDEVUMS IZPILDĪTS!

1. NG darbā riska samazināšana un labāka DA n.a. ieviešana praksē

1.4. DA pakalpojumu kvalitātes uzlabošana

UZDEVUMS IZPILDĪTS (2008)!

1.5. Sociālā dialoga veicināšana nozaru un uzņēmumu līmenī

- Grozījumi MK427 (uzticības personas)
- ESF projekta (LBAS) ietvaros izdota “Rokasgrāmata darbinieku pārstāvjiem un uzticības personām”, izstrādāta koplīgumu datu bāze
- Kopā organizēti 27 semināri par sociālo dialogu, īpaši darba aizsardzības jomā (VDI – 10, LBAS – 16, LDDK – 1)

UZDEVUMS IZPILDĪTS!

1.6. Adevkāta un efektīva sodu sistēma

UZDEVUMS IZPILDĪTS (2008)!

2. DA politikas plānošanas, monitoringa un ieviešanas efektivizēšana

Politiska atbalsta trūkuma dēļ (Saeimas komisija) netika atbalstīts
jautājums par plānošanas un monitoringa atbalstu caur RSU DDVVI

UZDEVUMS NAV IZPILDĪTS

3. “Preventīvās kultūras” iedzīvināšana sabiedrībā un uzņēmumos

- Informatīvie pasākumi ESF projektu (VDI, LBAS, LDDK) ietvaros
- Nav izveidots informācijas centrs.

UZDEVUMS IZPILDĪTS DAĻĒJI

4. Darba aizsardzības jomā darbojošos speciālistu kompetences un kvalifikācijas līmeņa paaugstināšana

- Izmaiņas MK noteikumos par apmācību (MK323) kavējas.
- LAĀB izstrādājusi vadlīnijas par kontrindikācijām darbā kaitīgos apstākļos.
- Finansējuma trūkuma dēļ RSU nav uzsāktas jaunas maģistratūras programmas ergonomistiem, toksikologiem, darba vides higiēnistiem.

UZDEVUMS IZPILDĪTS DAĻĒJI

5. Strādājošo drošības un veselības aizsardzības darbā labāka tiesiskā regulējuma nodrošināšana, izstrādājot jaunus tiesību aktus par līdz šim nenosegtiem jautājumiem

- MK noteikumi 731 (30.06.2009.) par optisko starojumu.

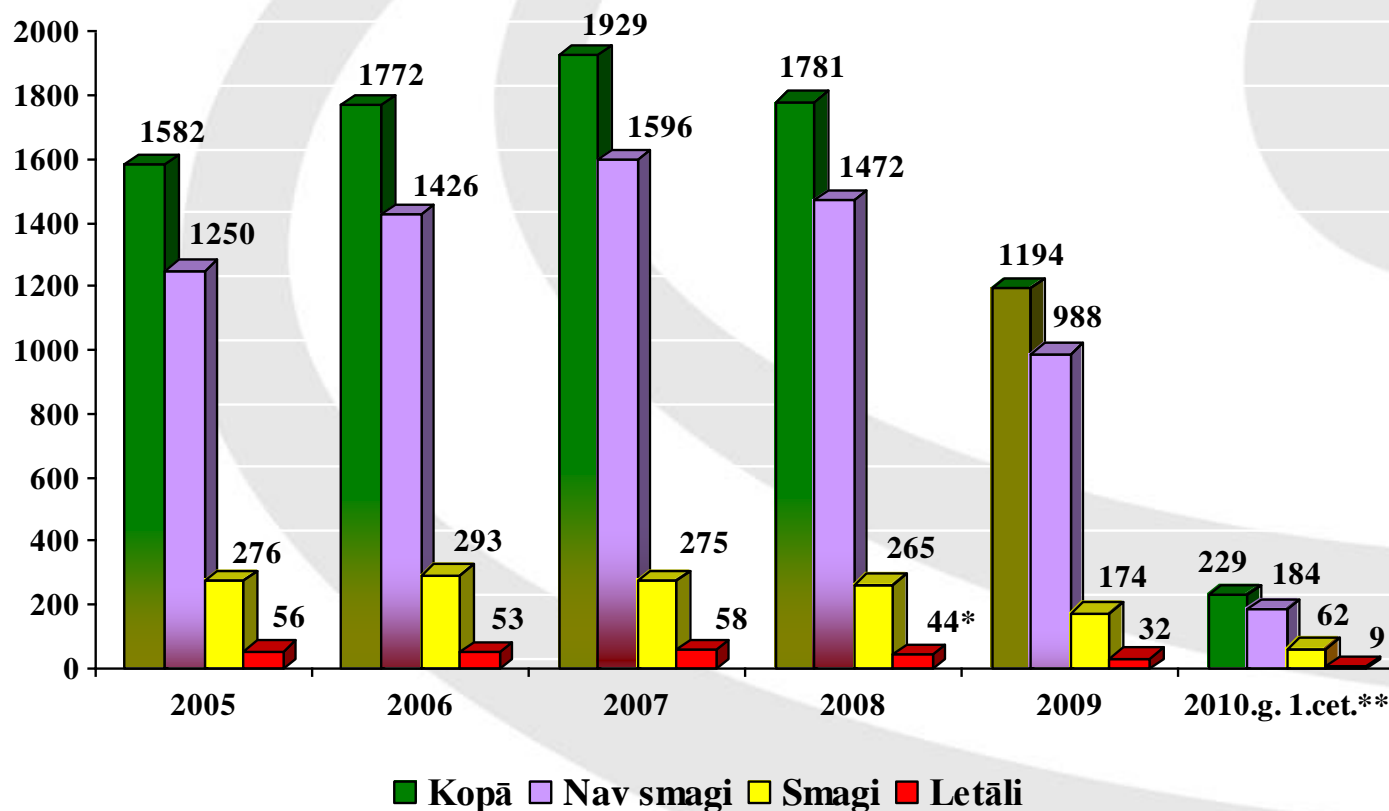
UZDEVUMS IZPILDĪTS!

DA programmas mērķis 2009.gadam	Izpilde 2009.gadā
Letālo nelaimes gadījumu skaits uz 100000 nodarbinātajiem samazinājies par 10% (salīdzinot ar 2007.gadu)	Samazinājums par <u>24%!</u>

Secinājumi par DA jomas politikas dokumentu īstenošanas rezultātiem:

- Īstenoti faktiski visi administratīvā sloga samazināšanas pasākumi, BET...
- DA normatīvo aktu prasību izpildes progress lēns, iespējams netiks sasniegti pamatnostādņēs noteiktie mērķi risku novērtēšanas īpatsvara uzlabošanai
- Nav īstenoti un atbalstīti pasākumi DA jomas plānošanai un monitoringam. Pagaidām tam nav jūtams negatīvs efekts, BET...
- ES SF projektiem nozīmīga loma līdzšinējo rezultātu sasniegšanā, BET...
- NG samazinājums ir straujāks nekā gaidīts un prognozēts, BET ...

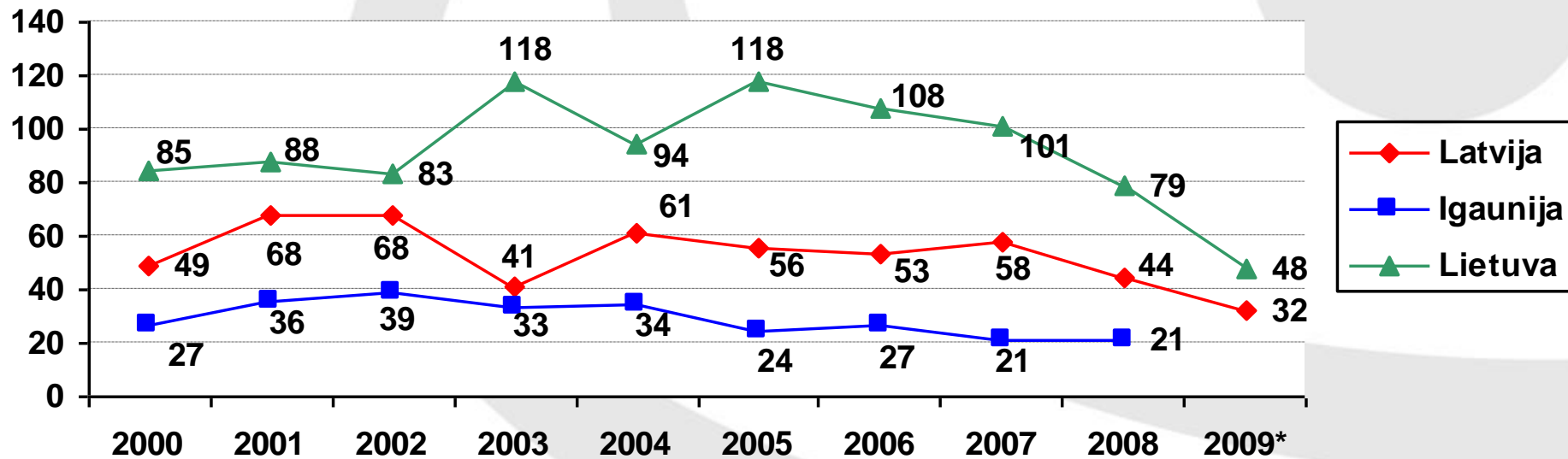
Nelaiemes gadījumu darbā skaita dinamika (2005. – 2010.g. 1. ceturksnis)

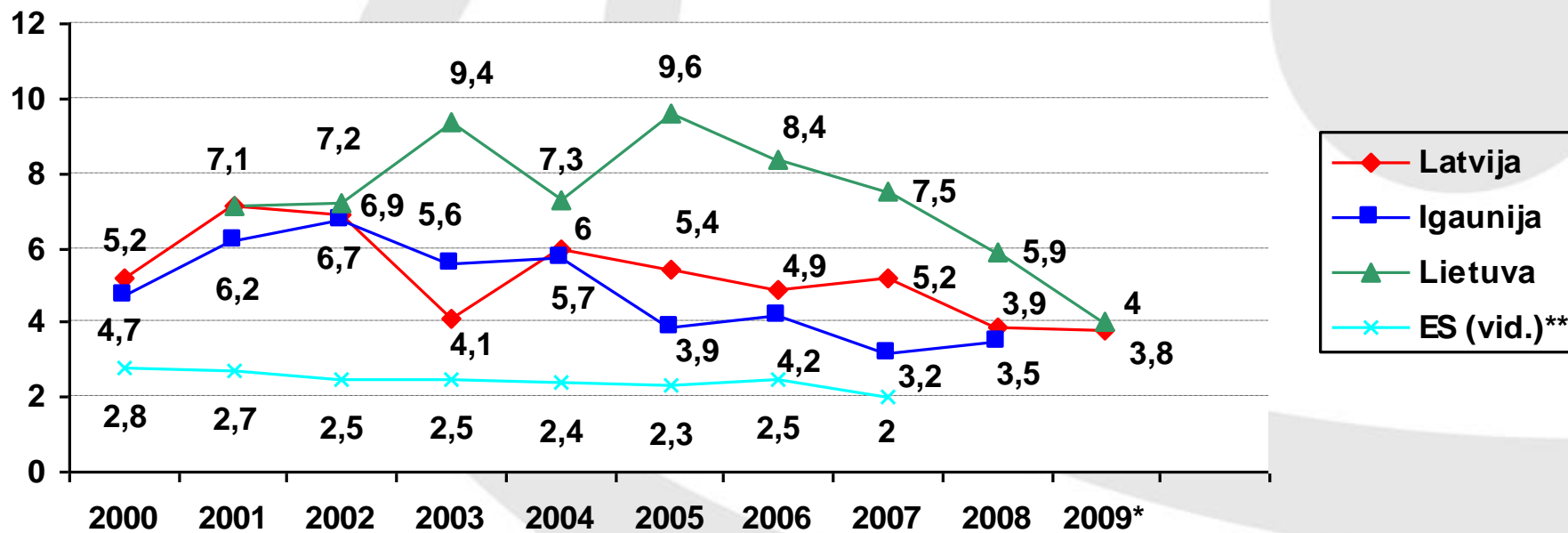
*2008. gada beigās Baltijas jūrā, apgāzoties un nogrimstot zvejas kuģim “Beverīna”, bojā gāja 5 tā apkalpes locekļi, bet 1 vēl arvien ir bezvēsts pazudis. 2008. gada bojā gājušo statistikas datus ir iekļauts arī šis 1 bezvēsts pazudušais apkalpes loceklis.

** Par 2010. gada 1. ceturksnī nelaimes gadījumus kopējo cietušo skaitu norādīti operatīvie dati

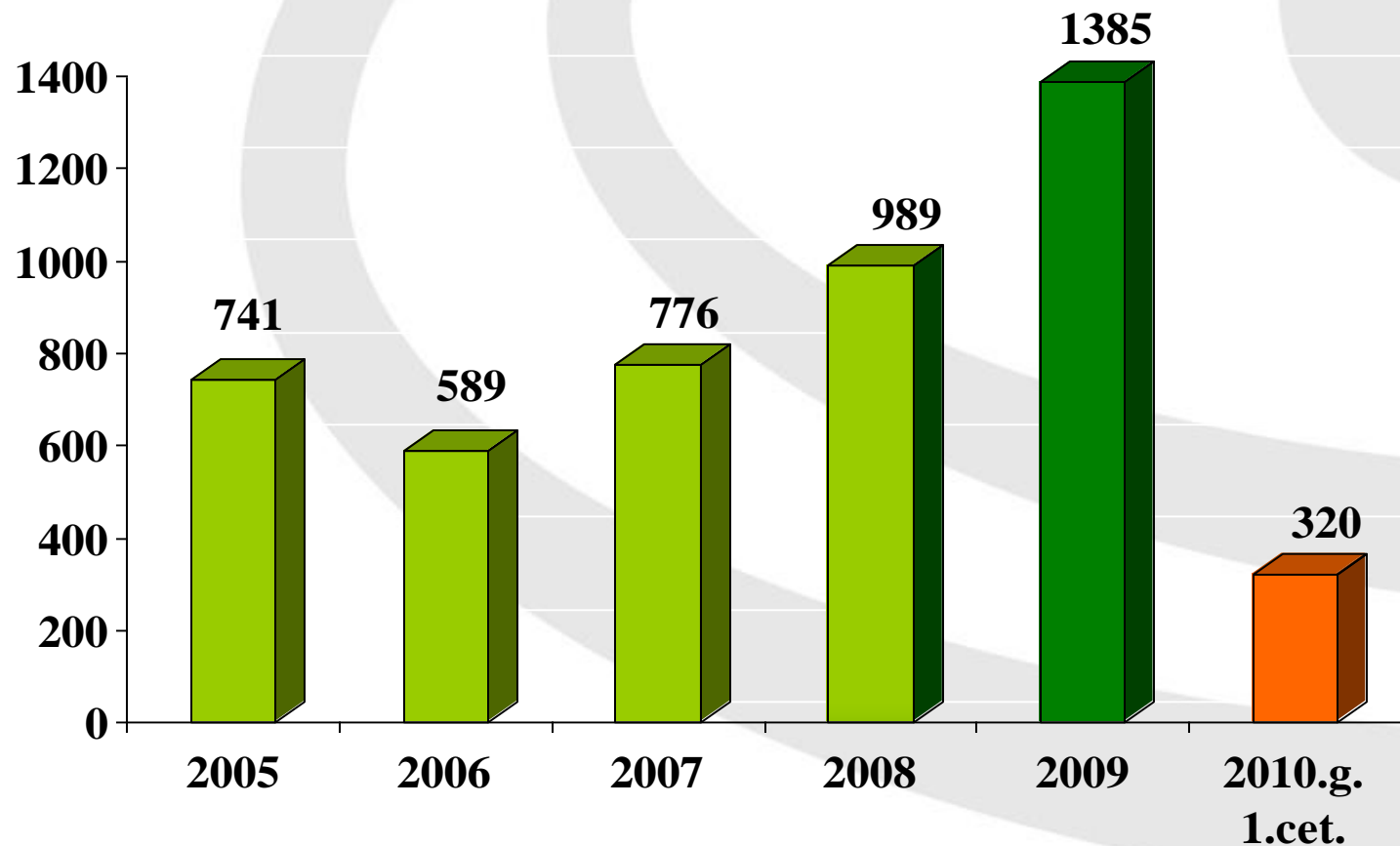
Letālie nelaimes gadījumi darbā (2000 – 2009)

Letējie nelaimes gadījumi darbā uz 100 000 nodarbinātajiem (2000 – 2009)

Pirmreizēji apstiprināto arodslimnieku skaita dinamika (2005. – 2010.g. 1. ceturksnis)

2009. gadā pirmreizēji apstiprināto arodslimnieku skaits sadalījumā pa slimību grupām

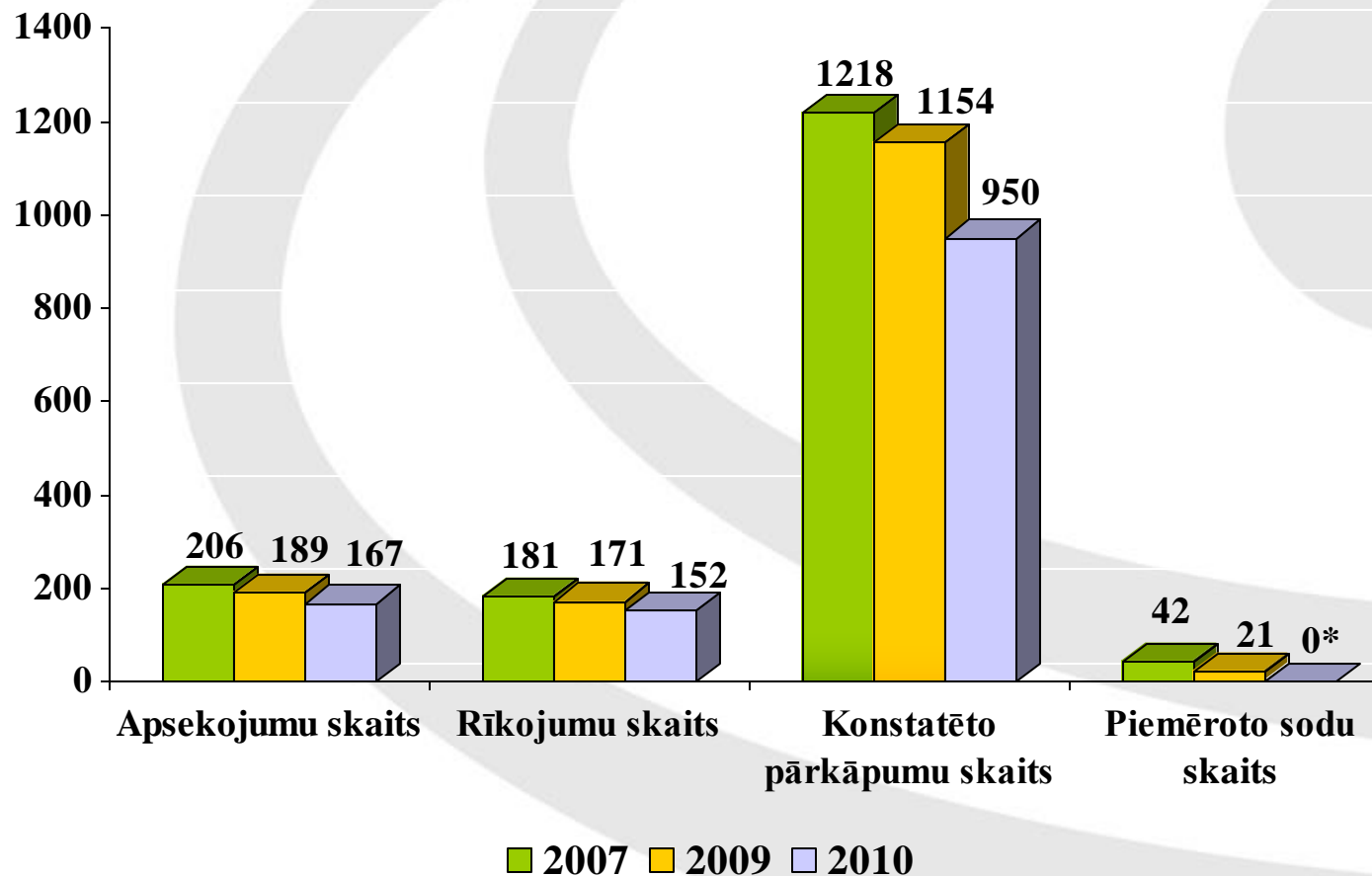
VDI prioritātes un jaunie darbības principi DA jomā

- Palielināts preventīvo tematisko pārbaužu (inspicēšanas kampaņu) skaits
- Tematiskajās pārbaudēs uzsvars uz bīstamo nozaru uzņēmumiem
- Plaša uzņēmumu informēšana par tematisko pārbaudi (preventīvs efekts)
- Tematiskajām pārbaudēm ir vairāk preventīvs nekā sodošs mērķis
- Tematisko pārbaužu rezultāti tiek izvērtēti un izdiskutēti ar attiecīgo nozari
- Plānots palielināt tematiskajās pārbaudēs apsekojamo uzņēmumu skaitu

2009.gadā īstenoto tematisko pārbaužu galvenie rādītāji

Kampana	Apsekojumi	Izsniegtie rīkojumi	Pārkāpumu skaits	Sodu skaits
Kokapstrādes un mēbeļu ražošanas nozare	189	171	1154	21
Būvniecība	281 būvlaukumi	89	326	31
Sabiedriskās ēdināšanas nozare	247	205	1144	10
Izglītības iestādēs	Pamatojoties uz LM ieteikumu, inspicēšanas kampaņa izglītības iestādēs netika rīkota. VDI mājas lapā tika ievietota izglītības iestādes pārbaudes anketa un informācija par biežāk sastopamajiem riska faktoriem izglītības iestādē.			
KOPĀ	717	465	2624	62

Tematisko pārbažu kokapstrādes nozarē rezultāti

* - Apturēta 3 iekārtu darbība

Nekārtība un nepiederošu priekšmetu atrašanās darba vietā

Nenovākti koksnes putekļi un aizsargmehānismu trūkums darba aprīkojuma kustīgajām daļām

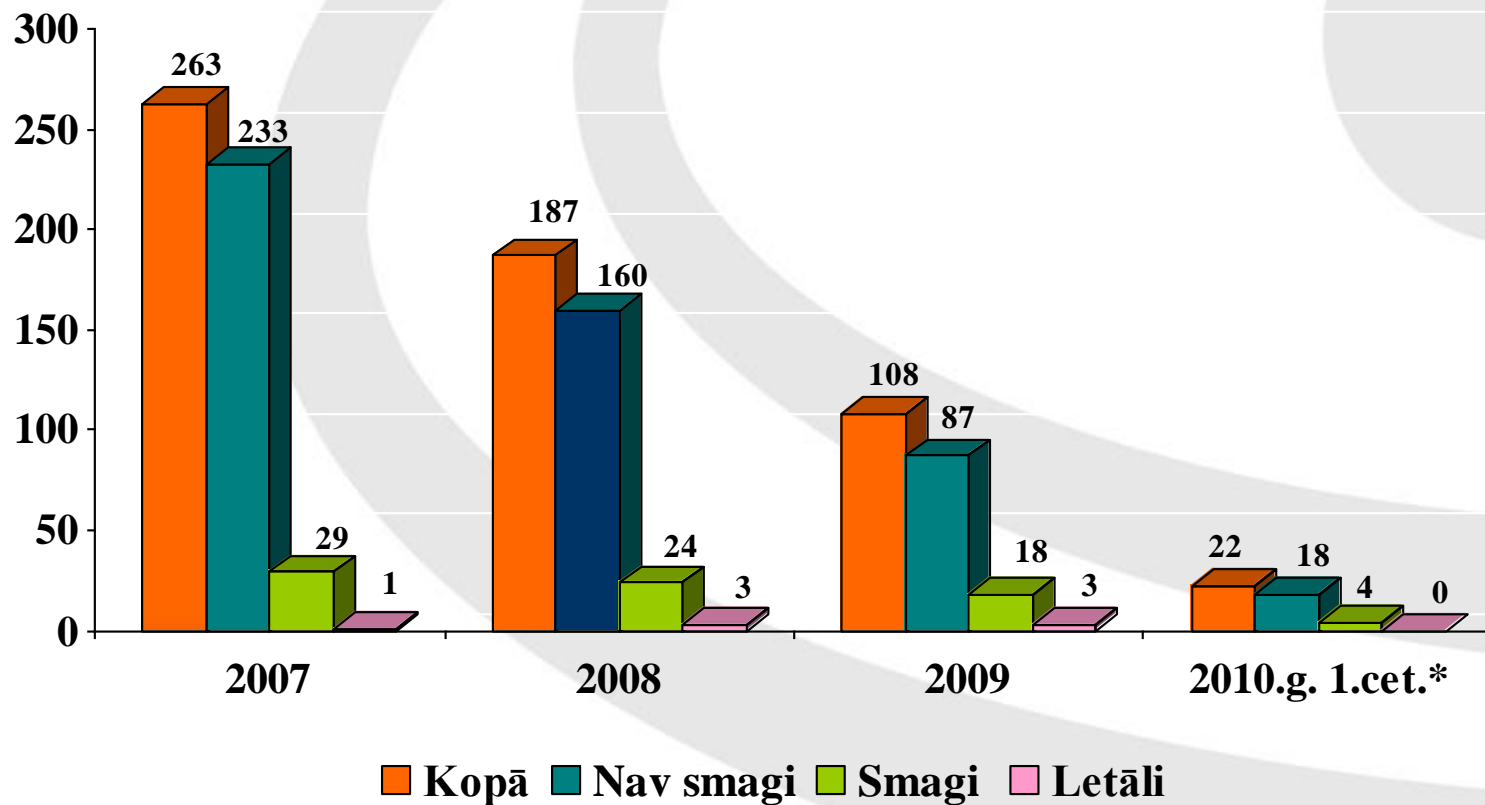
Tematiskās pārbaudes kokapstrādes nozarē 2010.gadā

Būtiskākie secinājumi:

- izsniegti individuālie aizsardzības līdzekļi (94%), bet novērojumi liecina, ka tie bieži netiek lietoti;
- novērtēti darba vides riski (77%);
- apmācīts darba aizsardzības speciālists (80%);
- darbinieki nosūtīti uz obligāto veselības pārbaudi (63%);
- uzņēmumi nevarēja uzrādīt datus par mašīnu tehnisko apkopi (49%);
- aizsargmehānismu trūkums (14%).

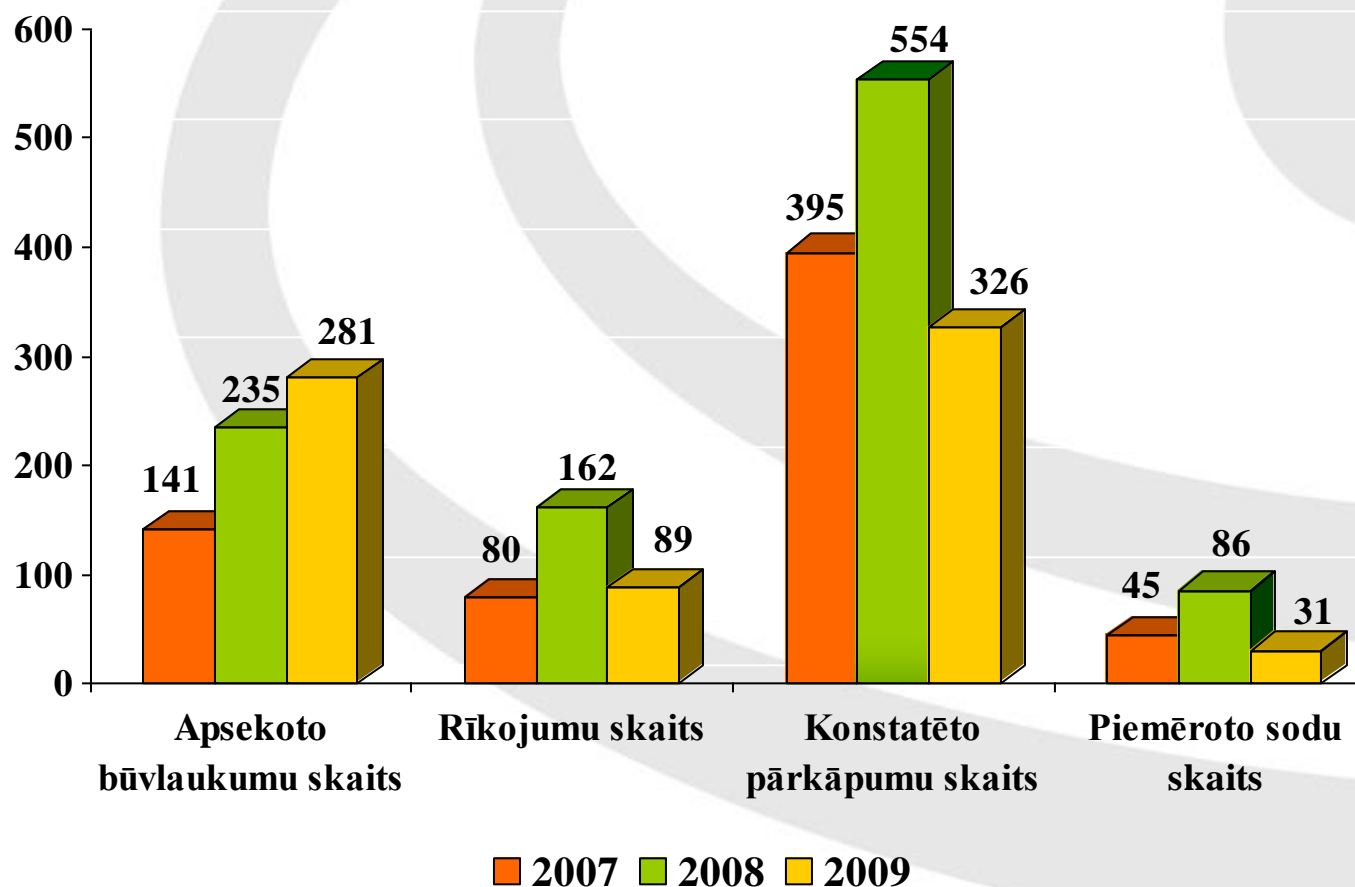
Nodarbinātie neapzinās individuālo aizsardzības līdzekļu lietošanas nepieciešamību, aizsargmehānismu patvaļīgas noņemšanas bīstamību, tāpēc darba devējam nepieciešams stingrāk kontrolēt un uzraudzīt nodarbinātos.

Nelaiemes gadījumu darbā skaita dinamika kokapstrādes nozarē (2007. – 2010.g. 1. ceturksnis)

* Par 2010. gada 1. ceturksnī nelaiemes gadījumos cietušo skaitu kokapstrādes nozarē grafikā norādīti operatīvie dati

Inspicēšanas kampaņu būvniecības nozarē rezultatīvo rādītāju salīdzinājums (2007.-2009.)

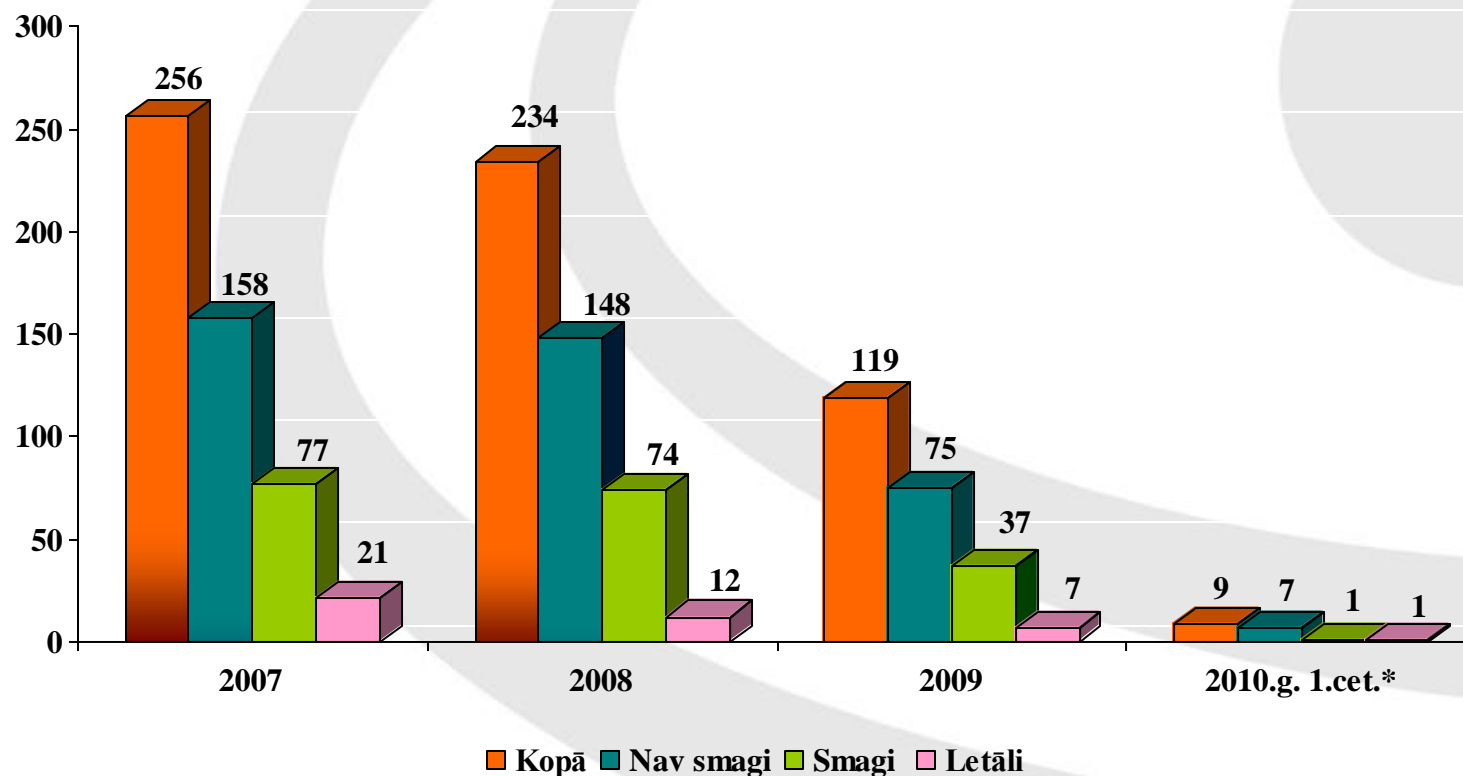
Inspicēšanas kampaņa būvniecības nozarē

Būtiskākie secinājumi:

- nav sarakstu (21%)
- darbinieki nelieto izsniegtos individuālos aizsardzības līdzekļus - aizsargķiveres (15%)
- nav apliecību (9%)
- trūkst aizsargnožogojumu (6%)
- konstatēti 270 pirmās dienas darba līgumi

Lielaajos būvlaukumos darba drošības stāvoklis ir labāks nekā mazajos, tas atkarīgs no tā, cik kvalitatīvi galvenais būvuzņēmējs un darba aizsardzības koordinators veic uzraudzību darba vietās.

Nelaiemes gadījumu darbā skaita dinamika būvniecības nozarē

* Par 2010. gada 1. ceturksnī nelaimes gadījumos cietušo skaitu būvniecības nozarē grafikā norādīti operatīvie dati

Inspicēšanas kampaņa sabiedriskās ēdināšanas nozarē

Secinājumi:

- darbinieki nav nosūtīti uz obligāto veselības pārbaudi (59%)
- darbinieki nav iepazīstināti ar risku novērtējumu (51%)
- nav veikts darba vides risku novērtējums (30%)
- nav apmācīts darba aizsardzības speciālists (25%)
- darba aprīkojumam nav aizsargierīces (17%)

Pret darba aizsardzības jautājumiem attieksme ir formāla, jo nesaskata darba drošības risku. Nav izpratnes, kādam mērķim domātas obligātās veselības pārbaudes.

Informatīvā kampaņa darba aizsardzības jomā “Strādā vesels”

Kampaņas mērķis:

pastiprināti vērst darbinieku uzmanību uz drošības un veselības aizsardzības nozīmīgumu darba vietās

Kampaņas aktivitātes:

- atklāšanas pasākums Centrālajā dzelzceļa stacijā Rīgā 16. oktobrī
- izveidoti un izplatīti informatīvie plakāti
- izveidotas un pārraidītas īsfilmas
- izveidoti un izplatīti informatīvie materiāli
- izveidots blogs stradavesels.lv
- izveidotas un izplatītas pastkartes
- izveidots un pārraidīts raidījumu cikls “8 stundas”
- izveidots un pārraidīts radio raidījumu cikls “Kā labāk dzīvot”
- raidījumā “Degpunktā” pārraidīti 3 sižeti par nelaiemes gadījumiem darbā
- izveidots un izplatīts elektroniskais izdevums “Darba aizsardzības ziņas”

Eiropas nedēļas informatīvā kampaņa “Darba vides risku novērtēšana”

Kampanas “Darba vides risku novērtēšana” ietvaros veiktās aktivitātes:

- žurnālistu ekskursija uz labas prakses uzņēmumu SIA “Arčers”
- organizēti 3 informatīvie semināri (Rīga, Liepāja, Valmiera)

Plāns 2010. gadam

Prioritātes

- neregistrētās nodarbinātības samazināšanas politikas īstenošana
- darba aizsardzības jomas attīstības programmas 2008.-2010.gadam īstenošana

Tematiskās pārbaudes darba aizsardzības jomā

- kokapstrādes un mēbeļu ražošanas nozarē (notika februārī);
- darba vides risku novērtēšana (notika aprīlī);
- būvniecības nozarē (jūnijs);
- darba aprīkojuma atbilstība darba aizsardzības prasībām (augusts);
- uzņēmumos, kuros atkārtoti notiek smagie un letālie nelaimes gadījumi darbā (2. pusgads);
- SLIC “Ķīmisko vielu risku novērtēšana” transportlīdzekļu apkopes nozarē (septembris).

Informatīvā kampaņa

Eiropas nedēļas informatīvā kampaņa “Drošības uzturēšana darbā” (oktobris)

- MK 10.03.2009. noteikumi Nr.219 “**Kārtība, kādā veicama obligātā veselības pārbaude**” (*stājās spēkā ar 01.04.2009.*)

Optimizēts obligāto veselības pārbaūžu veikšanas biežums atbilstoši darba vides riskam.

- MK 24.03.2009. noteikumi Nr.246 “**Grozījumi MK 17.06.2003. noteikumos Nr.323 “Noteikumi par apmācību darba aizsardzības jautājumos”**”

- Atceļ prasību pēc DA speciālista ar augstāko izglītību uzņēmumos, kuros nodarbināti 50 un vairāk nodarbinātie (ja nav bīstamās nozares uzņēmums – MK99 1.pielikums)

▪ **MK 28.04.2009. noteikumi Nr.359 “Darba aizsardzības prasības darba vietās”.** (*Stājās spēkā ar 01.01.2010.*)

Darba kategorijas (1-3) (nav fiziskas piepūles, vidēji smags darbs, smags darbs)

4 jauni pielikumi (mikroklimats, apgaismojums (telpās un ārpus telpām), darbs aukstumā)

Attiecībā uz esošajām darba vietām – pielikumi ir rekomendējoši

▪ **MK 30.06.2009. noteikumi Nr.731 “Darba aizsardzības prasības nodarbināto aizsardzībai pret mākslīgā optiskā starojuma radīto risku darba vidē”** (*Stājās spēkā ar 27.04.2010.*)

Pārņemtas ES direktīvas 2006/25/EK prasības

Noteiktas darba aizsardzības prasības darbam ar mākslīgo optisko starojumu (UV, IS, lāzers), t.sk. ekspozīcijas robežvērtības

▪ **MK 28.07.2009. noteikumi Nr.820 “Grozījumi MK 20.08.2002. noteikumos Nr.372 “Darba aizsardzības prasības, lietojot individuālos aizsardzības līdzekļus””**

- 2.pielikums – rekomendējošs (IAL lietošanas nepieciešamību var atzīmēt DVRN vai DA pasākumu plānā)
- Precizētas noteikumu prasības, papildināts 3.pielikums ar IAL lietošanu strādājot augstumā.

▪ **MK 25.08.2009. noteikumi Nr.950 “Nelaiemes gadījumu darbā izmeklēšanas un uzskaites kārtība” (stājās spēkā ar 01.01.2010.)**

Vienkāršota nelaiemes gadījuma akta forma.

Atšķirīga izmeklēšanas kārtība gadījumos, kad cietušajam darbspēju zaudējums no vienas līdz trijām diennaktīm.

Atvieglota izmeklēšana CSN, sportistiem, kā arī, ja konstatēts inficēšanās risks, bet tūlītēja darba nespēja nav iestājusies.

- **MK 08.09.2009. noteikumi Nr.1006 “Grozījumi MK 17.09.2002. noteikumos Nr.427 “Uzticības personu ievēlēšanas un darbības kārtība””**

Precizēta uzticības personu darbības kārtība

Papildināts pielikums par ieteicamo (minimālo) stundu skaitu uzticības personām atkarībā no uzņēmumā strādājošo skaita

- **MK 22.09.2009. noteikumi Nr.1077 “Grozījumi MK 08.02.2005. noteikumos Nr.99 “Noteikumi par komercdarbības veidiem, kuros darba devējs iesaista kompetentu institūciju””** (*Stājās spēkā ar 01.01.2010.*)

Samazināts noformējamās dokumentācijas apjoms tiem uzņēmumiem, kas izvēlas neiesaistīt KI (svītrots 2.pielikums)

Aktualizēts komercdarbības veidu saraksts kuros darba devējam jāiesaista KI.

Grozījumi Darba aizsardzības likumā (pieņemti Saeimā 25.03.2010.) Stājās spēkā 28.04.2010. – ŠODIEN!

Izmaiņas DA sistēmas organizēšanā – uzņēmumā ar vairāk kā 50 nodarbinātajiem nav obligāti jānorīko vairāki DA speciālisti vai jāizveido struktūrvienība.

Ja piesaista KI vai KS, jānorīko atbildīgais par darba aizsardzību.

Noteikta “īpaša riska” definīcija.

Likumā vienkopus noteiktas uzticības personas tiesības.

Izstrādāts Informatīvais ziņojums par Darba aizsardzības jomas attīstības programmas 2008.-2010.gadam īstenošanu 2009.gadā.

Pieejams: <http://polsis.mk.gov.lv/LoadAtt/file55492.doc>

- Plāns darba aizsardzības jomas attīstībai 2011. - 2013.gadam

Noteikt pasākumus situācijas uzlabošanai darba aizsardzības jomā un tālākai letālo nelaiemes gadījumu skaita samazināšanai

Plānotais Termins: 2010.gada 4.ceturksnis

- MK noteikumi “Noteikumi par apmācību darba aizsardzības jautājumos”

Pilnveidot prasības nodarbināto apmācībai, noteikt darba aizsardzības instrukciju satura un struktūras paraugu

Precizēt terminu „apmācība” un „instruktāža” lietošanu

Noteikt darba aizsardzības speciālistu, darba aizsardzības koordinātoru un uzticības personu sagatavošanas programmas satura paraugu

Plānotais Termins: 2010.gada 3.ceturksnis

- **Grozījumi MK 15.05.2007. noteikumos Nr.325 “Darba aizsardzības prasības saskarē ar ķīmiskajām vielām darba vietās”**

Noteikt arodekspozīcijas robežvērtības jaunām ķīmiskajām vielām, pārņemot ES attiecīgo direktīvu prasības.

Plānotais Termins: 2010.gada 4.ceturksnis

- **Grozījumi likumā “Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodekss”**

Atbilstoši ekonomiskajai situācijai valstī, samazināt administratīvos sodus par mazāk būtiskiem pārkāpumiem.

Plānotais Termins: 2010.gada 4.ceturksnis

- Grozījumi MK noteikumos Nr.526 “**Darba aizsardzības prasības, lietojot darba aprīkojumu un strādājot augstumā**”

Vienkāršot darba aizsardzības prasību uztveri attiecībā uz darba aprīkojuma lietošanu, prasības darbam augstumā nosakot atsevišķā tiesību aktā.

Plānotais Termins: 2010.gada 4.ceturksnis

- Jauni MK noteikumi “**Darba aizsardzības prasības, strādājot augstumā**”

Noteikt jaunas prasības nodarbināto aizsardzībai pret iespējamiem kritieniem no augstuma.

Plānotais Termins: 2010.gada 4.ceturksnis

- Jauni MK noteikumi “**Darba aizsardzības prasības nodarbināto aizsardzības pret elektrības radīto risku**”

Noteikt juridiski saistošus darba aizsardzības pasākumus nodarbināto aizsardzībai pret elektrotraumām.

Plānotais Termins: 2011.gads

**Paldies par
uzmanību!**